**Lista lektur obowiązkowych w roku szkolnym 2021/2022**
**(zgodna z wymaganiami egzaminacyjnymi)**

Klasy VII i VIII
Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*
Aleksander Fredro, *Zemsta*
Jan Kochanowski, wybór fraszek i trenów, w tym treny VII, VIII
Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*
Adam Mickiewicz, *Reduta Ordona, Śmierć Pułkownika, Świtezianka, Dziady* część II, *Pan Tadeusz* (całość)
Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Książę*
Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis, Latarnik*
Juliusz Słowacki, *Balladyna*

**Inne lektury obowiązkowe (zgodne z podstawą programową), do których również można się odwołać**

Klasy VII i VIII
Jan Kochanowski, treny I, V
Ignacy Krasicki, *Żona modna*
Adam Mickiewicz, wybrany utwór z cyklu *Sonety krymskie*
Stefan Żeromski, *Syzyfowe prace*
Sławomir Mrożek, *Artysta*
Melchior Wańkowicz, *Tędy i owędy* (wybrany reportaż)

**Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.**

Juliusz Słowacki

**BALLADYNA** (Akt II, scena I)

**BALLADYNA**

Co moje
Ręce zrobiły?… O!…

**GŁOS Z WIERZBY**

Jezus Maryja…

**BALLADYNA**
*przerażona*

Kto to?… zawołał ktoś?… czy to ja sama
Za siebie samą modliłam się?… Żmija,
Kobieta, siostra – nie siostra… Krwi plama
Tu – i tu – i tu –

*Pokazując na czoło, plami je palcem.*

i tu. – Ktoż zabija
Za malin dzbanek siostrę?… Jeśli z bora[1]
Kto tak zapyta? powiem – ja. – Nie mogę
Skłamać i powiem: ja! – Jak to ja?… Wczora
Mogłabym przysiąc, że nie… W las!… w las!… w drogę,
Wczorajsze serce niechaj się za ciebie
Modli. – Ach jam się wczoraj nie modliła.
To źle! źle! – dzisiaj już nie czas… Na niebie
Jest Bóg… zapomnę, że jest, będę żyła,
Jakby nie było Boga.

*Odbiega w las.*

[…]

**GOPLANA**

[…]
Ukryj się, Skierko – patrzaj! Balladyna
Zbłąkana w lesie tu nadchodzi, sina,
Okropnie blada, z rozpuszczonym włosem.
Ja twarz zakryję i pod wierzbą siędę;
Będę mówiła do niej siostry głosem
I obłąkaną gryźć będę… gryźć będę…

*Skierka odchodzi.*

**BALLADYNA**
*wbiega na scenę, obłąkana.*

Wiatr goni za mną i o siostrę pyta,
Krzyczę: „Zabita – zabita – zabita!”.
Drzewa wołają: „Gdzie jest siostra twoja?”…
Chciałam krew obmyć… z błękitnego zdroja[2]
Patrzała twarz jej blada i milcząca...
O… gdzie ja przyszła?… to wierzba płacząca…
Ta sama… gdzie ja… – Siostra moja!… żywa!…

**GOPLANA**
Siostro…

**BALLADYNA**
Okropnym wołasz mię imieniem!
Trup… trup… trup na mnie białą dłonią kiwa…
Wszystkie mi włosy przesiękły sumnieniem
I ciągną nazad[3], wstając z głowy. – Ale
Nogi przykute…

**GOPLANA**
Czy ci smutne żale
Nie mówią, siostro, żeś ty źle zrobiła?
I gdyby siostra twoja żyła?…

**BALLADYNA**
Żyła?

**GOPLANA**
Mogłażbyś ty ją zabić po raz drugi?

**BALLADYNA**
*szukając koło siebie*

Zgubiłam mój nóż.

**GOPLANA**
Ach nie dosyć długi
Nóż twój był, siostro…

**BALLADYNA**
To nie moja wina.

**GOPLANA**
Siostro! lecz jeśli przebaczy Alina?…
Jeśli zapomni… i powie: „Siostrzyczko,
Miałam sen taki – do chaty wieczorem…

Nim wyszłaś w ciemne osiny[4] ze świéczką[5],
Przyjechał rycerz; rycerz był upiorem,
Upior[6] dwie siostry pokochał szalenie
I obie wysłał na maliny; …śniłam,
Że gdyśmy zaszły w głuche lasu cienie,
Siostra mnie nożem… Wtem się obudziłam…
Chodźmy do wróżki, niech sen wytłumaczy"…

**BALLADYNA**
*zamyślona*

To sen… ach, prawda… i mnie się wydaje,
Że to sen, siostro…

**GOPLANA**
Ten sen nic nie znaczy…

**BALLADYNA**
To sen…

**GOPLANA**
I tylko matka nas połaje[7],
Żeśmy się długo zabawiły w borze.

**BALLADYNA**
A rycerz…

**GOPLANA**
Zniknął… to sen…

**BALLADYNA**
Być nie może…
Co? ha okropnie, rycerz jak sen zniknął?

**GOPLANA**
Ale ja żyję…

**BALLADYNA**
Bogdajbyś umarła!
To sen… to sen – ha?… rozum już przywyknął
Do twojej śmierci. Skoro bym otarła
Krew z mojej ręki… byłabym szczęśliwa.

**GOPLANA**
*odkrywa twarz*

Bądź nią, szatanie! twa siostra nieżywa.

**BALLADYNA**

O wielki Boże! a ty co za widmo?…

**GOPLANA**

Bańka z kryształu, którą wichry wydmą
Z błękitu fali… i barwami kwiatu
Malują zorze. – Ale bądź spokojną,
Ja nie wyjawię tajemnicy światu,
Zostawię ciebie przeznaczeniem spojną[8]
Z ręką rycerza i ze zbrodni ręką;
A ręka zbrodni dalej zaprowadzi.
Usychaj wiecznie tajemnicy męką. […]
Idź… weź ten dzbanek…ja ciebie nie zgubię.
Ale natura zbrodnią pogwałcona[9]
Mścić się będzie – idź do chaty.

*Balladyna bierze z rąk Goplany dzbanek Aliny i odchodzi milcząca*

Odeszła i splamione krwią obmyje szaty.
Ale na czole plama zostanie czerwona […].

*Odchodzi.*

Juliusz Słowacki, *Balladyna*, [w:] tegoż, *Dzieła wybrane*, t. 3, Wrocław 1983.

[1] Z bora – tu: z lasu.
[2] Z błękitnego zdroja – tu: ze źródełka.
[3] Nazad – do tyłu.
[4] Osina – tu: osika; gatunek drzewa.
[5] Świéczką – świeczką.
[6] Upior – upiór.
[7] Połajać – upomnieć.
[8] Spojną – tu: związaną.
[9] Pogwałcona – tu: zaburzona.

**[551 wyrazów]**

## Zadanie 1. (0–1)

**Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.**

| | | |
|---|---|---|
| W przytoczonym fragmencie utworu Juliusza Słowackiego Balladyna jest ukazana jako bohaterka doznająca sprzecznych emocji. | **P** | **F** |
| Z przytoczonego fragmentu utworu Juliusza Słowackiego wynika, że Balladyna jest skłonna naprawić krzywdę wyrządzoną siostrze. | **P** | **F** |

**Zadanie 2. (0–1)**

**Na które pytanie <u>nie można</u> znaleźć odpowiedzi w przytoczonym fragmencie *Balladyny*? Wybierz odpowiedź spośród podanych.**

**A.** Co jest dowodem zbrodni Balladyny?
**B.** W jakich okolicznościach Balladyna popełniła zbrodnię?
**C.** W jaki sposób zareagowała Balladyna, gdy zobaczyła twarz Goplany?
**D.** Jak miał na imię rycerz, o względy którego Balladyna rywalizowała z siostrą?

**Zadanie 3. (0–1)**

**Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.**

| | | |
|---|---|---|
| W słowach skierowanych do Skierki Goplana zapowiada, że wyjawi światu tajemnice Balladyny. | **P** | **F** |
| Z ostatniej wypowiedzi Goplany wynika, że Balladyna popełni kolejne zbrodnie. | **P** | **F** |

**Zadanie 4. (0–1)**

**Odwołując się do przytoczonego fragmentu utworu Juliusza Słowackiego, udowodnij, że Goplana jest postacią fantastyczną. Nie cytuj.**

……

……

**Zadanie 5. (0–1)**

**Wymień jedną z funkcji, jaką pełnią epitety we fragmencie: *nadchodzi, sina, / Okropnie blada, z rozpuszczonym włosem*.**

……..

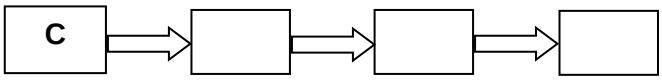
……..

……..

## Zadanie 6. (0–2)

**6.1. Odwołując się do znajomości całego utworu *Balladyna*, ułóż podane niżej treści zgodnie z porządkiem chronologicznym. Wpisz litery A, B, D w kratki we właściwej kolejności.**

**A.** Otrucie von Kostryna.
**B.** Zamieszkanie w zamku Kirkora.
**C.** Współzawodnictwo z Aliną o względy rycerza.
**D.** Konsekwencje wyroku wydanego na samą siebie.




**6.2. Które ze zdjęć odnosi się do końcowej sceny *Balladyny*? Uzasadnij swój wybór.**

**1**



**2**



**3**



**4**



Zdjęcie nr: ……

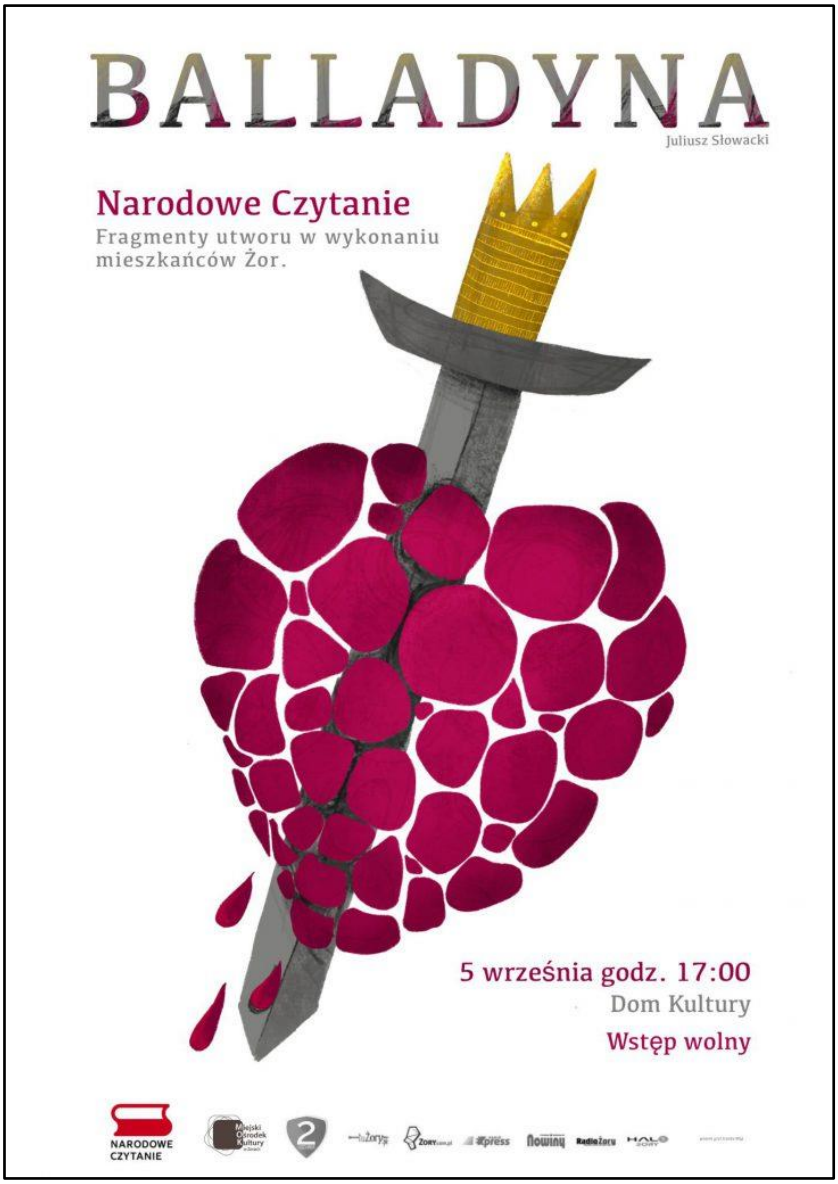
Uzasadnienie wyboru: ……..…….

……

……

**Zadanie 7. (0–2)**

Obejrzyj zamieszczony poniżej plakat.




**Na plakacie przedstawione są różne elementy graficzne odnoszące się do treści utworu *Balladyna*. Wybierz dwa z nich i wyjaśnij ich sens w kontekście całego dramatu Juliusza Słowackiego.**

Element graficzny 1.: .....

Wyjaśnienie: .....

.....

.....

.....

Element graficzny 2.: .....

Wyjaśnienie: ….....

.....

.....

.....

**Zadanie 8. (0–2)**

**8.1. Na jednej ze stron internetowych promującej polskich poetów zamieszczono krótką notatkę dotyczącą Juliusza Słowackiego. Niestety, jedno ze zdań zapisano niezgodnie z obowiązującymi regułami interpunkcyjnymi. Wybierz zdanie, w którym interpunkcja jest niepoprawna.**

**Juliusz Słowacki (1809–1849)**




**A.** Słowacki był niezależny finansowo, ponieważ inwestował na paryskiej giełdzie.

**B.** Poeta był wybitnym mistrzem mowy polskiej, znał bardzo dobrze literaturę.

**C.** Ogromny wpływ na twórczość poety wywarły podróże, które odbywał po Europie.

**D.** Słowacki od małego był przekonany, że jest poetyckim geniuszem, i zostanie przewodnikiem narodu.

**8.2. Z podanych w zadaniu 8.1. zdań wybierz to, które jest przykładem zdania współrzędnie złożonego. Zapisz odpowiednią literę.**

Zdanie współrzędne oznaczono literą ……. .

**Zadanie 9. (0–3)**

**Teatr szkolny organizuje przesłuchanie kandydatek zainteresowanych odegraniem roli Balladyny. Zredaguj ogłoszenie, w którym poinformujesz o tym wydarzeniu i zachęcisz do udziału w przesłuchaniu. Użyj dwóch argumentów.**

**Uwaga: w ocenie wypowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.**



## *Ogłoszenie*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.**

Małgorzata Smoczyńska

**O NASZYM PODEJŚCIU DO ZMIAN**

Już Heraklit z Efezu[1] stwierdził, że „wszystko płynie", a „jedyną stałą rzeczą jest zmiana". Zmiany dokonują się w naszym otoczeniu, zmiany dokonują się w nas. […]

Czasem zmiany nas cieszą i ekscytują, a czasem nas przerażają. Czasem sami chcemy je wywołać, przyśpieszyć, a czasem – walczymy, by je opóźnić. Jak trafnie zauważył Paulo Coelho[2], „Ludzie tęsknią za całkowitą odmianą, a jednocześnie pragną, by wszystko pozostało takie jak dawniej". Z czego wynika nasze tak różne podejście do zmian? Kiedy zmiany są dobre i słuszne, a kiedy dążenie do nich nie ma sensu? Jak zwiększyć swoją skuteczność w ich wprowadzaniu?

Tak jak Heraklit z Efezu możemy porównać życie pełne zmian do rzeki, która raz jest małym, spokojnym strumyczkiem, a innym razem rwącym, górskim potokiem, raz płynie prosto, głębokim, równym korytem, a innym razem meandruje[3] i stale zmienia swój bieg, rozlewając się po łąkach i polach. I mimo że praktycznie każdy człowiek takiej różnorodności zmian w swoim życiu doświadcza, to jednak można zaobserwować wśród ludzi bardzo różne podejścia i sposoby płynięcia rzeką życia.

Pierwszy typ to ludzie niechętni wobec zmian. Najchętniej siedzą na brzegu rzeki, w dobrze znanym, komfortowym miejscu i chociaż jest im tam trochę nudno, to jednak sami z siebie nie wchodzą do wody. Dlaczego? Ponieważ nigdy nie trenowali swoich umiejętności pływania w rzece zmian, nie czują się pewnie, nie mają swobody i radości z pływania, są spięci i przestraszeni. Boją się za bardzo oddalić […], przeraża ich to, co nieznane […]; lękiem napawa ich też myśl o groźnych wirach czających się pod wodą i innych potencjalnych niebezpieczeństwach. […]

Drugi typ to osoby otwarte na zmiany i akceptujące każdą zmianę, która się pojawi. Od dziecka lubiły wodę i pływanie kojarzy im się z przyjemnością i dobrą zabawą. W wodzie czują się bardzo swobodnie, bez wysiłku płyną lub unoszą się na powierzchni. […] Lubią swój brzeg, ale są też ciekawe tego, co za załomem, tego, co nieznane. Gdy porywa je wezbrana rzeka zmian, z radością i ufnością dają się ponieść prądowi i wyrzucić na ten brzeg, który wybierze dla nich rzeka. Czują wtedy ekscytację, ciekawość, radość, że pojawia się w ich życiu coś nowego. […]

Trzeci typ to kreatorzy zmian – ludzie, którzy kochają zmiany, ale – w przeciwieństwie do drugiego typu – o swoim losie chcą decydować sami. To świetnie wytrenowani, odważni i wytrwali pływacy, potrafiący nurkować do głębin, pływać pod prąd i skakać na główkę. Siedzenie na brzegu ich w ogóle nie interesuje, rzeka jest dla nich fascynująca i chcą dokładnie poznać wszystkie otaczające ją brzegi, jej meandry, głębiny i rozlewiska. Są głodni wrażeń i przygód, stale szukają nowych bodźców i nowych wyzwań. Wyznaczają sobie cele i […] dążą do tego, by te cele osiągnąć. Gdy wylądują na nowym brzegu, ich radość trwa tylko chwilę – bo zaraz ich myśli kierują się ku kolejnym, przyszłym celom. […]

Zależnie od naszego wrodzonego temperamentu i cech osobowości, a także środowiska, w którym dorastaliśmy, któryś z tych typów jest nam pewnie bliższy i bardziej naturalny niż inne. […] Ale bez wątpienia w świecie pełnym zmian […] jest nam łatwiej

funkcjonować, gdy mamy w sobie pewną otwartość na zmiany, gdy umiemy je akceptować, a czasem – świadomie kreować […].

Na podstawie: Małgorzata Smoczyńska, *Niechętni wobec zmian, otwarci na nie czy ich kreatorzy? O naszym podejściu do zmian*, www.focus.pl

[1] Heraklit z Efezu – starożytny filozof grecki.
[2] Paulo Coelho – współczesny pisarz brazylijski.
[3] Meander – zakole rzeki.

**[541 wyrazów]**

**Zadanie 10. (0–2)**

**Uzupełnij poniższą wypowiedź w taki sposób, aby stanowiła streszczenie tekstu Małgorzaty Smoczyńskiej.**

Tematem tekstu Małgorzaty Smoczyńskiej jest ……..….

…… .

Autorka koncentruje się na ……..……..

…….. .

Na koniec stwierdza, że …….

…… .

**Zadanie 11. (0–1)**

**Na które pytanie znajdziesz odpowiedź w akapicie 4. tekstu Małgorzaty Smoczyńskiej? Wybierz odpowiedź spośród podanych.**

**A.** Kto uznał, że życie ludzkie jest jak płynąca rzeka?
**B.** Jaka postawa wobec zmian ułatwia ludziom życie?
**C.** Dlaczego niektórzy ludzie odczuwają lęk wobec zmian?
**D.** Jak reagują ludzie, którzy nie dążą do zmian, ale je akceptują?

**Zadanie 12. (0–1)**

**Odwołując się do przytoczonego tekstu Małgorzaty Smoczyńskiej, oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.**

| | | |
|---|---|---|
| Autorka podkreśla, że osoby otwarte na zmiany cechuje ufność i ciekawość. | **P** | **F** |
| Autorka porównuje kreatorów zmian do pływaków szukających wciąż nowych doznań. | **P** | **F** |

**Zadanie 13. (0–1)**

**Odwołując się do przytoczonego tekstu, oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.**

| | | |
|---|---|---|
| Przytoczenie słów Heraklita jest w tekście punktem wyjścia do rozważań o zmianach w życiu człowieka. | **P** | **F** |
| Paulo Coelho dostrzegł sprzeczność w podejściu człowieka do zmian. | **P** | **F** |

**Zadanie 14. (0–2)**

**Spośród lektur obowiązkowych wybierz tę, której bohater zmienił swoje życie pod wpływem niespodziewanych wydarzeń. Podaj tytuł tej lektury oraz jej bohatera.**

**Uzasadnij swój wybór. W uzasadnieniu przywołaj sytuację z tej lektury, ilustrującą Twoją argumentację.**

*Uwaga! Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronie 3 tego arkusza egzaminacyjnego.*

Tytuł lektury: …….

Bohater lektury: ……..……..……..

Uzasadnienie wyboru: ……..……..

……..……

……..……

……..……

**Zadanie 15. (0–1)**

**Uzupełnij poniższe zdanie. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz spośród oznaczonych literami C i D.**

W wypowiedzeniu *<u>Najchętniej</u> siedzą na brzegu rzeki* podkreślony wyraz to | **A** | **B** | ,

który występuje w stopniu | **C** | **D** | .

**A.** przymiotnik
**B.** przysłówek
**C.** wyższym
**D.** najwyższym

## Zadanie 16. (0–1)

**Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.**

| | | |
|---|---|---|
| Wyrazy *strumyk*, *rzeka*, *potok* to przykłady wyrazów pokrewnych, należących do tej samej rodziny wyrazów. | **P** | **F** |
| Wyraz *nadrzeczny* został utworzony od wyrażenia *nad rzeką*. | **P** | **F** |

## Zadanie 17. (0–2)

**Uzupełnij zdania. Wpisz w wyznaczone miejsca A albo B.**

**A.** wierzę
**B.** wieżę

1. Mam nadzieję, że dobrze napiszecie ten sprawdzian, ____ w to niezachwianie – powiedziała moja nauczycielka.
2. Zbudowano tutaj basztę, a nie ____ obserwacyjną – sprostował przewodnik.
3. Nie ____ własnym oczom! Ty tutaj? – zdziwił się trener.

## Zadanie 18. (0–20)

Wybierz **jeden** z podanych tematów i napisz wypracowanie.

- Pamiętaj o zachowaniu formy wypowiedzi wskazanej w temacie: napisz **rozprawkę** albo **opowiadanie**.
- W wypracowaniu odwołaj się do **wybranej lektury obowiązkowej**. Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronie 3 tego arkusza egzaminacyjnego.
- Twoja praca powinna liczyć co najmniej **200 wyrazów**.
- Zapisz wypracowanie w wyznaczonym miejscu. Nie pisz na marginesie.

Temat 1.

**Napisz <u>rozprawkę</u>, w której rozważysz, czego współcześni młodzi ludzie mogą się nauczyć od bohaterów literackich. W argumentacji odwołaj się do wybranej lektury obowiązkowej oraz do innego utworu literackiego.**

Temat 2.

**Wyobraź sobie, że odwiedził Cię bohater lektury obowiązkowej. Napisz <u>opowiadanie</u> o Waszej wspólnej przygodzie, która nauczyła Cię czegoś nowego. Wypracowanie powinno dowodzić, że znasz wybraną lekturę obowiązkową.**